

efekt na širšo ljudsko množico, a nima nobenega idealnega stremljenja in umetniških ciljev.

Poleg tega izhaja na Hrvaškem še več drugih listov, ki se več ali manj pečajo tudi z leposlovjem in dotikajo umetniških vprašanj, kakor: Behar, Istina, Zvonno itd., ki pa nimajo velikega pomena za hrvaško književnost.

□□□□

Češka.

Uredništvo „Dom in Sveta“ je prejelo sledeče češke knjige:

Dr. Jan. Lad. Sýkora: **Nový zákon** pána našeho Ježiše Krista. Čast prvni. Evangelia. V Praze 1909. Cyrillo-Methodějska knihtiskarna V. Kotrba. Cena 1 K.

Lep, češki prevod evangelija s predgovorom in znanstvenim uvodom in opombami. Se priporoča tudi Slovencem, ki razumejo češčino.

Bedřich Jiříček. **Po stopach Boží prozřetelnosti.** Cena 80 vinarjev. V Praze 1909. Knih „Dědictví Svatojanského na rok 1909 č. 1.“ Obravnava poljudno jako važna in zanimiva vprašanja iz kozmologije in antropologije, o svetu in človeku, n. pr.: Razni nazori o svetu. Nastroji k poznavanju zvezdnih kraljestev. Naš svet ima meje. Stalno gibanje v svetu. Stalni zakoni v svetu. Življenje. Začetek življenja. Smoternost v prirodi. Dalje slede razprave o rastlinstvu in živalstvu in o pogojih življenja. Zadnje poglavje obravnava konec sveta.

Jindřich Š. Baar. **Mžikové obrazky** Řada I. Velke a male děti. Ravno tam. Č. 2. Cena 1 K. Zbirka črtic in novel.

Dostal Alois: **Na ceste k lepšimu.** Povidka. Cena 1 K. Ravno tam, č. 3.

Podlaha Anton dr.: **Posvatna místa** království českého. Řada první: Arcidiecese Pražská. Dil III. Cena 4 K. Ravno tam, č. 4.

Znani češki učenjak piše delo, za katero lahko Čehe zavidamo. Naj bi tudi kak Slovenec opisal znanstveno in umetniško naša slovenska „sveta mesta“! To bi bila knjiga!

Vřeštal Ant. dr.: **Katolická mravouka.** Dil I. Povšechný. Cena K 6'50. V Praze 1909.

Znanstvena ocena tega dela ne spada v naš list. Delo priporočamo slovenskim bogoslovcem in duhovnikom.

Kuffner Klement: **Sv. Otce Řehoře Vel. Kniha o správě pastýřské, jakož i Pavla Diakona, mnicha Cassinského. Život sv. Řehoře Vel.** Cena 4 K. V Praze 1909. Prevod.

Pisatelj je prevedel na češki jezik zanimivo knjigo „Regulae pastoralis“ velikega papeža Gregorja I., „poslednjega Rimljana“, ki je videl pred svojimi očmi upadati staroklasični svet in je na njegovih razvalinah polagal temelje novemu, krščanskemu svetu.

□□□□

Srbska.

Dr. Niko Zupanič, Adjoint au Musée National, Belgrade: **Sistem istorijske antropologije balkanskih naroda.** Odštampano iz „Starinara“, god. II. i III. (Sa 25 slika u tekstu i sedam tablica). U Beogradu 1909.

V uvodu pravi pisatelj, da zgodovinarji, kadar preiskujejo najstarejšo zgodovino kakšnega naroda, preveč iznemar puščajo antropološke študije. Deloma ima pisatelj prav. Antropologija nam res more pomagati, da se razbistri kakšno temno vprašanje davne prošlosti ali odpre steza, po kateri se moremo približati rešitvi kakšnega vprašanja, toda velikih in popolnoma zanesljivih rezultatov tudi od nje ne moremo pričakovati. Antropologija je pri zgodovini samo pomožna znanost, ki sama ni v stanu rešiti kakšnega načelnega vprašanja.

Tudi v pričujoči zelo skrbno in marljivo sestavljeni razpravi nam ne podaje pisatelj bistveno ničesar novega. Tok njegovega razumevanja je sledeči:

Takozvane „glasinačke“ lobanje iz Glasinaca v Bosni pripadajo ilirskemu narodu in so iz V. ali VI. stoletja pred Kristom. Te lobanje se pa bistveno razločujejo od lobanj sedanjih Arnavtov, katere smatrajo

NIAZI-BEJ

ki je obkolil Carigrad in prisilil sultana Abd ul Hamida, da se je vdal Mladoturkom.

zgodovinarji za potomce davnih Ilirov. Ravnotako se pa razlikujejo tudi od drugih sedaj živečih balkanskih narodov, Grkov, Slovanov, Bolgarov. Iz tega sklepa dr. Niko Zupanič, da so sicer Arnavti potomci davnih Ilirov, toda antropologične posebnosti, s katerimi se razlikujejo od davnih Ilirov, ne izvirajo iz vplivov sosednjih narodov, ampak so naravna posledica zgodovinskega razvoja. Vsi balkanski narodi so si bili nekoč podobni v antropologičnem oziru, namreč vsi so bili ksantodolihokefalni, tekom časa so se pa polagoma izpremenili v melanobrahikefalne.

To je približno vsebina omenjene razprave. Delo je zanimivo, akoravno nam ne podaje pravzaprav nobenih posebno novih rezultatov. Novo je kvečemu to, da pobija trditev, kot da bi posamezni balkanski narodi znantno vplivali drug na drugega v antropološkem oziru, n. pr. Srbi na Albance, Slovani na Grke, Rumuni na Srbe itd. Nov je tudi zaključek, da moramo z antropološkega stališča govoriti o dveh narodih, Srbih in Hrvatih, a ne o Srbohrvatih kot enem na-

rodu. Besede, s katerimi sklepa pisatelj: „U svemu smo propratili doba fizičnega razvoja naroda na Balkanskem Poluostrovu od dolaska prvih Arijevacov do danes, dakle u vremenu od preko 3000 godina. Sem toga, što smo u našoj razpravi pokazali fizički razvoj čoveka u glavnim crtama i u pogledu izvesnih važnih osobina, dali smo i osnovne poglede za istorijsku fizijo-antropologiju Balkanskog Poluostrova. Pri razpravanju istorijskih, lingvističkih, kulturnih, socioloških i nacionalno-ekonomskih pojava i problema, koji se tiču ovoga poluostrova, do danas je nedostajalo još antropološko tumačenje“ — povedó na vsak način nekoliko preveč.

Kar se tiče logičnega sklepanja, je večinoma preprosto in pravilno, včasih pa tudi nekoliko drzno. Tako n. pr. ako se najdejo človeška okostja na nekem gotovem prostoru in ako kak pisatelj omeni, da je ta ali oni narod v nekem gotovem veku na dotičnem kraju stanoval, še ne moremo takoj sklepati, da je ono okostje od kakšnega privrženca dotičnega naroda. Neprestane vojne, ki so dajale obilo sužnjev, in kupčija sta tudi v starem veku zelo križala narode.

Popolnoma ne strinjamo se s pisateljem v njegovi polemiki s prof. Jagićem o Porfirogenetovi pripovedki. Jugoslovanski dualizem se pač ne da vzdržati z nobenimi jezikoslovnimi in zgodovinskimi razlogi in tudi antropologija ga ne bo mogla podpreti.

Zupaničeva razprava ima biti prvi del trilogije „o postanku i razvoju balkanskih naroda u fizičkom pogledu“. Želimo, da bi kmalu sledila ostala dva dela. Na vsak način pozdravljamo delo z veseljem, ker je nov in zanimiv prispevek k proučevanju slovanskega vprašanja.

Dr. L. L.

09650

Poljska.

Znicz. Mesečnik poljske srednješolske mladine. Pod naslovom „Znicz“ („sveti ogenj“) izhaja v Krakovu glasilo poljske srednješolske mladine, katero pišejo in urejujejo dijaki sami. Pred sabo imamo 16 števil. Zanimiv je popis izleta poljskih dijakov v Ljubljano. Trije dijaki so porabili nekaj prostih dni, ter jo iz Galicije potegnili v Ljubljano, obiskat svoje tovariše. Vrnili so se polni raznovrstnih vtiskov in doma so merali podrobno o vsem, kar so videli, poročati svojim tovarišem.

Irena Kosmovska: **Z południovej Słowiańszczyzny. Słowieńska Kraina.** (Iz južnega Slovianstva. Slovenska Kranjska.) Varšava 1909.

Lansko poletje so obiskale tri inteligentne poljske dame iz Varšave Ljubljano in kranjsko deželo in letos je izdala gospa Irena Kosmovska svoje popotne vtiske v gori navedeni knjižici. Marsikaj je v nji netočnega, kar se ne more zameriti osebam, ki si tekom nekaj dni ogledajo popolnoma tujo deželo. Tudi veliko navdušenje za razne naše kulturne in narodne pojave je nekoliko pretirano, toda prihaja globoko od srca. Mnogo opazk v nji je zanimivih tudi za Slovenca.

„In lep je tip tega ljudstva; slovenski značaj se je v njem ohranil v vsej svojej čistosti — otroci so tako jasnolasi, kakor da bi jih kdo nabral po naših masoviečkih ravninah — samo da namesto z našim ‚hvaljen bodi‘, pozdravljajo tujca z ‚dober dan‘,“

„Kamor vstopiš v zidano, obširno, z gotovim komfortom urejeno kmečko hišo, sprejmejo te najpriščneje. Vino iz lastnega vinograda, sir in kruh se takoj dobe na mizi, pa tudi razumeti jih je lahko, ker se večina gospodarskega orodja in hišne oprave imenuje ravnotako, kot pri nas. Radi pojejo narodne pesmi, katerih zbirka se nahaja v vsaki hiši, pa tudi napeve imamo skupne, ker njihova narodna himna ‚Hej Slovani‘ se poje po napevu mazurka Dąbrowskega.“

Obširno opisuje žvepljenke Cirila in Metoda, katera je nekje videla.

Natančno si je ogledala Vrhniko in njena društva, katera opisuje z vsemi podrobnostmi. Najbolj všeč ji je bila mlekarška šola. Celo poglavje je posvetila dr. Kreku in njegovemu delovanju.

SULTAN MOHAMED V.

V Ljubljani si je ogledala natančno Marijanišče, kjer jo je zlasti navdušila gospodinjska šola, katero opisuje jako podrobno, dalje „Zadružno zvezo“, „Muzej“, Deželni dvorec, „Katoliško tiskarno“ in „Učiteljsko tiskarno“. Sploh so zanimalo pisateljico predvsem naše kulturne razmere, šole in zadružništvo. Vtisk, katerega je dobila, je bil velik, in neprenehoma izraža željo, da bi se tudi v poljskem kraljestvu na Ruskem pričelo podobno delovanje. Knjiga je namenjena širšim krogom. Izdala jo je „Zveza kmečkih društev na Rusko-Poljskem“. V knjigi se nahajajo tudi slike dr. Kreka, Jakliča, Gostinčarja in še nekaterih drugih poslancev. Pogled z gradu na Ljubljano jo je navdušil tako, da je zložila eno pesmico na našo „belo Ljubljano“, seveda v poljskem jeziku. Delo krasi slike naše domovine in naših vodilnih mož.

09660